

verwijt gemaakt, dat zij maar hebben aangenomen wat zij niet konden weten, dat n.l. die Hervormde Kerk in Amerika nog eene Gereformeerde Kerk was; hun is verweten, dat zij al te lichtvaardig hebben gehandeld met zich aan te sluiten.

Dit verwijt rekent te weinig met het feit dat deze broeders zoo gaarne geloofden wat zij vurig wenschten te mogen gelooven. Wil men den voortrekkers, die Afscheiden waren, iets ten laste leggen, dan kan hen eerder ten kwade worden geduid, indien dit een verwijt zou mogen zijn, dat zij te weinig „sectarisch” van aanleg waren. Sectarisch de Afscheidenen! Die lieden dorsten naar kerkelijke gemeenschap met allen die Hervormd of Gereformeerd waren, ja hun liefde deed zelfs aannemen dat Gereformeerd waren, van wie men dit zelfs niet eens goed wist. Allen wilden zich vereenigen met de ware Gereformeerden. Sommigen, het zullen wel de Petrus-naturen zijn geweest, moesten gemaand worden toch geen overhaaste stap te doen. Anderen, vooral de nachtere en bekwaame leiders, wilden niet overhaast te werk gaan, doch ook deze Vader der Afscheiding was zulk een vijand van sectarisme, dat hij op den voorgrond stelde, dat te haten. Maande hij dus tot voorzichtigheid, werkte hij remmend bij de voortvarende broederen, men moest toch niet denken dat dit voortkwaam uit sectarische gevoelens en neigingen en daarom een schriftelijk verslag opstellende van het behandelde op die eerste vergadering — een verslag dat gelezen moet worden en ook door alle historici, die van deze zaak schrijven, geraadpleegd is naast het rapport, door Dr. Wijkoff uitgebracht op de vergadering van de Kerken in het Oosten, die hem hadden uitgezonden — zoo ving hij aan met de betuiging: „wij voelen zeer sterke behoefte aan de gemeenschap der heiligen. Wij haten secte-geest.”

Welke sectaristen voelen deze behoefte sterk? Julst omdat de broeders het sectarisme haatten, daarom neigden zij er zoo sterk toe om zich aan te sluiten bij de Reformed Church. Hun liefde tot de Gereformeerde leer en kerk had hun geleid tot hun actie in het vaderland. Die Actie was uitgegaan op hun uitwerping. De procedure, gevolgd met den proponent Van Raalte in het oude vaderland, strekt tot het meest overtuigend bewijs, dat zo mannen van gereformeerde overtuiging den toegang tot de gemeenschap der Kerk belemmerden, gelijk op cynisch brutale wijze Dr. T. Kohlbrugge buiten de kerk werd gehouden. De Amerikaanse broeders zijn niet vrij te pleiten van te groote voortvarendheid. De meest heet gebakerden achten het niet eens noodig, deze hoogst gewichtige gelegenheid vooraf met hun kerkeraden en de leden te bespreken. Dit was niet in orde. Doch euvel duiden zulken we het den voortrekkers niet. Het ware beter dat zij geluisterd hadden naar de waarschuwing van den voorzichtigen Van Raalte.

Echter, wij mogen ons die eerste Classis-vergaderingen niet voorstellen als in alle opzichten beantwoordende aan de regelen van het gereformeerde kerkrecht. Was het al niet veel dat de afzonderlijke gemeenten zich niet op zichzelf hielden en dat zij direct naar een onderling kerkelijk verband zochten? De afvaardiging was niet in alle deelen naar de Kerkorde van Dordrecht, maar was het zoo heel erg dat leden der vergadering werden geacht als de ambtsdragers die ter vergadering tegenwoordig waren. Kan men het zich niet indenken, dat toen bij Dr. Wijkoff's komst de broeders ter vergadering in haast waren te zamen geroepen, zij daar kwamen zonder lastbrief en nadere instructie. Geen Agendum kon worden rondgezonden. Geen punt van het agendum kon zijn de aanstuiting. Dat tot haar in beginsel werd besloten, ik geef het toe, het was niet in alle deelen conform het Geref. Kerkrecht. Toch werd daartoe niet definitief besloten. Men mag ook niet spreken van een bepaald beding dat werd gesteld. Ja, één beding werd gesteld en wel dat deze kerken niet zouden worden geïncorporeerd bij de Classis Michigan van de Reformed, maar als afzonderlijke Classis bij het Oosten.

Als sommige broederen niet zoo „driftig” waren als de anderen en als Dr. Wijkoff zeide, dat „zij de meest mogelijke vrijheid behielden, om, wanneer te eeniger tijd een kerkelijke verbintenis bevonden (werd) te strijden met hunnen godsdienstigen bloei of genot, ons een broederlijk vaarwel te wenschen, en weder op zichzelf te gaan”, dan mag men dit geen beding noemen. Dit was slechts eene herinnering. Immers de emigranten kenden de kerk waarbij sommigen wilden, dat men zich zoo dra mogelijk zou aansluiten, niet genoeg. Zij waren nog maar zoo kort in dit vreemde land. Zij hadden te worstelen gehad met de grootste bezwarenissen, verbonden aan de vestiging van eene kolonie in de oerwouden ten westen van de meren. Nu kwamen zij een weinig op hun verhaal. Nu leek het wel alsof de stroom van hun leven een kalmer gang zou nemen. Nu waren zij bedacht op een meer geregeld kerkelijk leven. Velen hunner verstonden het dat het niet goed was op zichzelf te blijven. Daar bood de vriendelijke kerk van het Oosten de hand der vriendschap aan. Zij droegen den naam van de kerk die haar zoo lief was, doch die in het oude vaderland zoo heerlijk was misvormd en ontaard.

Hier hoopten en meenden zij nog te vinden de oude ware Gereformeerde Kerk en daarom in hun blijdschap wilden de meesten direct en zonder meer dan dat één beding van de Classis maar aansluiten; anderen en daaronder Van Raalte maanden tot voorzichtigheid, juist hij, die de meeste gelegenheid had gehad de Reformed te leeren kennen, juist de man van de Geldersch-Overijsselsche richting, hij was het juist die er op aandrong om eerst de leden te raadplegen. Immers deze was de zogenaamde Independentische trek van Brummelkamp en Van Raalte.

Dr. Wijkoff dit opmerkende en zelf ook van oordeel, dat men niet overhaast moest te werk gaan, naande eerstens niet te „driftig”, te haastig, te zijn en verder zeide hij tot de aarzelanden, och wanneer U later bij nadere kennismaking bezwaren moogt hebben, dan keert u in broederlijke gezindheid weer terug. Dat was geen beding, maar slechts een geruststellend woord. De bezadigde man van Albany had een woord tot de Petrus-naturen in de vergadering, tot de voortvarenden en hij wenkte en zeide: niet te hard, broeders! Hij had ook een woord tot de Thomas naturen, de aarzelanden en hij zeide: niet al te vreesachtig, broeders!

En hoe nu te verklaren dat de voortvarenden het wonden? Daar ligt eene verklaring voor de hand en zij is deze, dat de mannen der Afscheiding van huis uit „haatten den secte-geest” en toen Van Raalte dat woord neerschreef in het verslag dat hij maakte van deze zoo gewichtige en aan gevolgen rijke vergadering, toen schreef hij dat uit aller naam en hij schreef: wij haten secte-geest. Mocht gij nu verwachten dat de historici, die zich in het oude vaderland nog al eens bezighouden met de Afscheiding en dat in verband met de Hervormde Kerk, eindelijk zullen ophouden met van deze heerlijke actie te lasteren, dan koestert zij eene verwachting, die ik niet meer heb, omdat ik helaas gedwongen ben geworden door wat ik daarvan lees en hoor, dat hier opzet in het spel is. Opzet acht ik schuldig. Auto-suggestie een lijden. We hebben in dezen met geen patienten te doen, maar met moedwilligen.

Doch om den naam der groote pioniers niet onwedersproken te laten bezwalken, herinner ik even het kome woord dat ons uit Amerika toesprekt: wij haten secte-geest. Doch dat niet alleen! Wij herinneren het ook ons eigen volk, aan het tegenwoordig geslacht, opdat het het karakter der Afscheiding leere kennen of niet vergete, en wij herinneren het ook opdat wij het pad der vaderen niet verlaten en ons wachten voor den schadelijken secte-geest, die en hier en in Amerika immer rondwaart rondom de muren onzer kerken en niet immer daarbuiten wordt gekeerd.

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Bij het verscheiden van Dr. Kuyper. „Vanavond half zeven is Dr. A. Kuyper zacht en kalm overleden.”

Zoo meldde mij het Ochtendblad. En waar ik nu mijn pers-schouw gereed moet maken, ligt het voor de hand, dat ik begin met dit groote, droeve nieuws.

De „N. Rotl. Ct.” wijdt daaraan een hoofdartikel. Hierin wordt Kuyper natuurlijk beoordeeld van liberalistisch standpunt. Het meent, dat de figuur van Dr. Kuyper in de herinnering zal voortleven, ja als van een, die in zijn tijd van overwegenden invloed geweest is, doch die per slot van rekening toch te zeer buiten de werkelijkheid zijn steunpunt gezocht heeft om van blijvende betekenis voor ons staatsleven te zijn.

Maar het moet toch ook getuigen:

Hoe dit zij, in het kader van zijn tijd is Dr. Kuyper geweest de krachtfiguur bij uitnemendheid. Een roos in de journalistiek, die door vorm en inhoud zijn lezers te boeien wist; en de pakkende lenzen te voorschijn te tooveren verstand. Redenaar als geen ander, die de massa bezielden en zich den toegang tot de harten der luistenaars wist te ontsluiten. Theoloog, die zoowel de zwakheden als de hartstochten der geloovigen kende, en daarmee zijn voordeel te doen wist. Bovenal volkman, die in het gemeen wist te lezen, en in den christelijken ondergrond van de kleine burgerij zich een standpunt verwerkte, waarop hij den bouw optrokken kon, dien Groen had ontworpen, zonder ooit in het leven der menigte te hebben gegrepen.

Ook de Kerknieuws-rubriek van dit blad wijdt breed over den grooten doode uit.

De redacteur meent voor het optreden van Dr. Kuyper deze verklaring te hebben:

Wij kunnen ons voorstellen, hoe deze robuuste figuur, met zijn impulsief gevoelsleven, zijn stelselmatigen geest en zijn krachtigen, driftigen wil het niet harden kon in een sfeer, die, meer godgeleerd dan godsdienstig, weinig val had op het hart van het volk, noch in een kerk met zoo vaak belijdend karakter. Voor dezen romantischen, voor dexten fantast, maar voor dezen practicus en organisator ook bood slechts het calvinisme en de calvinistische kerkorde bevrediging. Het calvinisme, dat, schoon streng en sober, in den gesublimeerden vorm der idee meerdere kleur en beweeglijkheid zou kunnen bezitten dan zelfs het roomsch katholicisme. Op den grondslag der „belijdenis” bestaafte mogelijkheid tot kernvorming, ge-

legenheid tot consolidatie van gevoelens en kracht en gedachte. Maar dan moet die „belijdenis” in de formuleering van de aloude traditie de inzichten en verlangens van het moderne bewustzijn tot hun recht doen komen. Het neocalvinisme is een van de scheppingen, waardoor de thans overleden volksleider zich ten overstaan van onze vaderlandsche kerkgeschiedenis de onsterfelijkheid heeft verworven. In 't bijzonder ook op het godgeleerd en kerkelijk leven heeft Abraham Kuyper met de propaganda voor zijn geloofsideaal het stempel zijner persoonlijkheid gezet.

Hij schrijft Dr. Kuypers welslagen bij het nastroven van zijn kerkelijk ideaal allereerst toe aan zijn persoonlijke geschiktheid als organisator en propagandist. Echter is naar zijn meening de groote fictie, die Dr. Kuyper op kerkelijk terrein geestdriftige medestanders doch evenzeer verbitterde vijanden bezorgde, geweest zijn vereenzelviging van de kerk met het Koninkrijk Gods. Hun, die er aan twifelen of een zoo encyclopedische geest als Dr. Kuyper oprecht is geweest in zijn voorstelling als zou met het leven overeenkomstig de Dordtsche kerkenorde een supranatureel bevel van Koning Jezus gemeeld zijn, verwijt hij gebrek aan psychologische inzicht. Immers, de tijd, waarin de rationalistische verklaring van onbegrijpelijke zielsverschijnselen voor afluende gold, is voorbij.

Over het resultaat van Dr. Kuypers arbeid nog dit:

Het groote, dat dr. Kuyper op kerkelijk gebied heeft bereikt, is, dat hij een centrum heeft geschapen, waar het orthodox-christelijke geloofsleven zich in de traditioneele vormen van de Hollandsche Gereformeerde Kerk vrijelijk heeft kunnen ontwikkelen. Nog steeds bestendigt zich de strijd van meeningen, of voor de godsdienstige opvoeding van het volk de massale kerkgemeenschap met gemengd karakter verkieslijk is dan wel de welomlijnde sectarische formatie. Het door de mannen der Doleantie geschapen verband der Gereformeerde Kerken heeft een voorbeeld geleverd van de kracht, die er uitgaat van de natuurlijke kernvorming. Waar, naar een van Kuypers tekenende woorden, met twee pannetjes gebakken wordt, verliezen de aromatische kruiden van de Belijdenis hun geur en smaken de ongesaute slier-asperges evenmin.

Het élan wordt gehinderd door geschillen om formalistische bezwellingen en stilstand treedt in, wijl de Smaatsche tweelingen elk een kant willen uitgaan, doch in hun gemeenschappelijke huid pas op de plaats moeten maken.

De Doleantie is in menigen kring een bevrijding geweest. Edele drijfveeren als ernst, offervaardigheid, overgave en onbeschoortheid van getuigenis braken zich binn in die kleine formaties, die spot en hoon dorsten trotseeren en zich geldelijke schade getroosten om des geloofs wille. En nu moge het waar zijn, dat zich om het allerbeste oogenblikkelijk het allerslechtste groepeerde, en dat zelfgenoegzaamheid en zelotisme veel van het aantrekkelijke hebben bedorven, — tegenover veel oppervlakkigheid en slapheid is de Doleantie een begrijpelijke geestesopenbaring gebleken.

Wat Kuyper bijzonderlijk aan zijn „Kleine huyden” heeft gegeven, is in een architectonisch afgevoerd leerstelsel, dat, — in kleurrijke en welomlijnde onderdelen — de ziel steun en vastigheid gaf. Zijn oorspronkelijke beeldrijke terminologie schijnt een moderne „tale Kannans”, die voortleeft in menig gevleugeld woord. Maar slechts de ingewijden beseffen, wat de vele kleine en groote dogmatische uitsprekingen en stichtelijke overdenkingen voor de geestelijke opvoeding van het „christelijk volksdeel” zijn geweest.

„Het Handelsblad” bevat vanmorgen nog slechts een levensbericht van Dr. Kuyper.

„De Telegraaf” drukt een brief al te ongelukkig portret af. In een viertal kolommen geeft hij vluchtige schetsen. Het eerste vangt aan:

„Kuyper dood”...

Niet zoo gript dit bericht ons, zijne tijdgenooten, aan, gelijk het gedaan zou hebben in den tijd van zijn optreden en wassenden invloed en eindelijken zege in het staatkundig leven; of als in de deels daarachter liggende, deels daarmee samen vallende periode van zijn kerkelijken strijd, de jaren der Doleantie (1886); of toen zijn actie voor de „vrijmaking” van het Hooger Onderwijs zich met de stichting der Vrije Universiteit (1880) bekrond zag.

Maar ook thans nog, schoon de profetenmantel feitelijk reeds voor zijn heengaan hem van de schouders gleed, zal de maro van het einde zijns levens niet nalaten in wijden kring diepe ontroering te wekken.

Wat Dr. Kuypers talenten aangaaft:

Ook wie diametraal tegenover hem stonden zullen, nu hij hun verzet niet meer prikkelt, zich bepalen tot het uitspreken van hun eerbiedige bewondering voor zijn menigvuldige talenten, zijn onverwoestbare vitaliteit des geestes, zijn niet-overtroffen en zelden-geëvenaarde kennis.

Het blad kan hem nog altijd zijn pro-Duitsch zijn niet vergeven, maar wil hem den lof niet onthouden, dat hij in tegenstelling met zooveel kleinere geesten, die thans ooglonkjes werpen in een richting, waarheen zij vóór de Deutsche débacle den rug hadden gewend in „dit gevaarlijk wanbegrip” konsekwent en zichzelf bleef.

En het eindigt:

Gehaat wellicht door honderden, maar geliefd door duizenden van hier en ver over de grenzen, nalatend een naam bekend in de geheele wereld der wetenschap, een figuur onder de markantste onzer geschiedenis der laatste eeuw, ja de merk-

waard
uit d
Man
heide
haat
die d
uit d
verkle

Dat bl
te ver
te begri
Toch
zijde aan
vaard wo
Wij h
stemmen

Als pro
in eigen
heel zijn

Had hi
hij niet g
en ons l

Nu kan
voelzidig
Een m
zeldzaam

Toch o
het leven
selijke ke

Dat is
Maar
De be

zaken ge
Telkens
plaatst: i
tot mij l

Er ging
die het te
kant tot

Prof. G
Kerkblad
gebracht

critiek:

Reg
vloers
ments
de de
in de
al: b

is, of
patiën
gem
ander

nooit
gaan
Domin

dat h
gelege

De
nooit
Aller

zijn
een
sterk

allerl
eigen
lied

aan
Mer

ze go
al ge
op as

Woor
het l
van l

zeker
rings
schied

advie
willen
het w
naade

Toch
zijn c
vraag

Gaat
schitt
werk

het w
Ma
oorde

het e
hart
leven

Zal
meen
o.i.

Het z
bevel
omsc
wach
gevor

er va
beoos
alleen
bezoc
niet
men
enz.
lijk
verde
de v
Da
meest

waardigste misschien. — zoo is Abraham Kuyper uit de rijen der levenden gescheiden.

Maar boven den hartstocht der schier vergodende liefde en boven den hartstocht der verguizende haat rijst aan dit graf de huldigende eerbied uit, die den grooten erkent, en gaarne bereid is juist uit deze grootheid den omvang der schaduw te verklaren, die achter zijn gigantengestalte viel!

Dat bladen als de boven geciteerde geestelijk te ver van den ontslapene afstaan om hem voldoende te begrijpen, behoeft geen betoog.

Toch mag de „eere”, die God ook van deze zijde aan Dr. Kuyper heeft bereid, dankbaar aanvaard worden.

Wij hopen onze lezers ook van andere pers- stemmen op de hoogte te stellen.

Buitenambtelijk werk van den predikant.

Als predikant sloot Dr. Kuyper zich destijds niet in eigen gemeente op, maar arbeidde gedurende heel zijn ambtelijk loopbaan veel daarbuiten.

Had hij dat niet gedaan, menschelijkerwijze ware hij niet geworden, wat hij thans voor onze kerken en ons land geweest is.

Nu kan niet ieder zich de weelde van zulk een veelzijdigen arbeid veroorloven als hij.

Een man als Dr. Kuyper behoort tot de groote zeldzaamheden in de geschiedenis.

Toch ondervindt bijna ieder predikant het, dat het leven ook buiten het engere gebied der plaatselijke kerk aanspraken op hem doet gelden.

Dat is nu niet alleen zóó.

Maar ook vroeger.

De beroemde Plancius werd zelfs in zeevaartzaken geraadpleegd!

Telkens wordt de predikant voor de vraag geplaatst: mag ik mij aan dien eisch, waarmee het leven tot mij komt, onttrekken.

Er gingen den laatsten tijd eenige stemmen op, die het terrein althans van den grooten-stads-predikant tot de plaatselijke kerk willen inperken.

Prof. Grosheide onderwierp in „Noord Hollandsch Kerkblad” de argumenten, die daarvoor worden bijgebracht, aan de volgende, allermint eenzijdige, critiek:

Beginnen we maar eens met het meest plaatselijke. Al heel spoedig hoort men, dat traktementsvermeerdering zoo noodzakelijk niet is, want de dominee verdient er nog aardig wat bij en dat in den tijd, die aan de gemeente toekomt. Of ook al: het is geen wonder, dat dominee A overwerkt is, of een wonder, dat Dr. B nog geen nauwkeurig patiënt is, de man haalt alles overhoop en de gemeente heeft er de schade van. Er vallen ook andere klachten: op huisbezoek zien we dominee nooit, maar hij kan wel alle weken een lezing gaan houden. En dan de meest gegronde klacht: Dominee klaagt altijd, dat hij zijn werk niet aan kan, dat hij nooit klaar komt en — hij heeft wel de gelegenheid om alle weken een krant vol te schrijven.

De aard van de klachten doet al zien, dat we hier nooit bepaalde voorschriften zullen kunnen geven. Allereerst al wel, omdat geen twee gevallen gelijk zijn. De een kan veel meer dan de ander, de een werkt vlieg, de ander langzaam, de een is sterk, de ander zwak, de een heeft gaven voor allerlei, de ander mist ze. Maar de zaak ligt toch eigenlijk dieper. Predikanten zijn de geestelijke leidslieden van het volk, hun taak is niet nauwkeurig aan te geven.

Men kan niet zeggen, dat ze gereed zijn, als ze goed preeken, catechiseren en huisbezoek doen, al geeft weer ieder toe, dat het daar bovenal op aankomt. Maar tot de ware bediening van het Woord Gods behoort ook het laten schijnen van het licht des Woords over allerlei vraagstukken van het menschelijk leven en dat geschiedt zeer zeker in de eerste plaats ambtelijk in de vergaderingen der gemeente, maar dat kan toch ook geschieden in het geschrift, in de lezing, in het advies. Wie aan predikanten dergelijk werk zou willen verbieden, zou niet hen schaden, maar zou het werk Gods, de uitbreiding van Gods Koninkrijk nadeel toebrengen.

Toch gevoelt weer ieder, dat er grenzen zijn, al zijn die grenzen niet te trekken. Hoofdzak is de vraag: waarom doet de Denaar des Woords het? Gaat het om er wat bij te verdienen, om te schitteren, om invloed te oefenen of gaat het werkelijk om de eere Gods en den voortgang van het werk des Heeren?

Maar juist over die motieven kan geen ander oordeelen, dat is een geheim tusschen God en het eigen hart — ja, want we kennen ons eigen hart zoo weinig. — misschien zijn de ware motieven alleen den Heere bekend.

Zal er dan een zekere keur zijn voor de gemeente en voor den Denaar, dan zouden daarbij o. a. de volgende punten in aanmerking komen. Het zou vooral voor onze grootste gemeenten aanbeveling verdienen, als min of meer duidelijk wordt omschreven, wat van den predikant wordt verwacht. Hoeveel catechisaties er zullen worden gegeven, voor welke leeftijden, op welke uren, wanneer er vacantie zal wezen, moet niet alleen aan de beoordeeling van den predikant staan. Of dominee alleen ziekenbezoek zal doen of ook gewoon huisbezoek, moet zijn afgesproken. De predikant mag niet om elk wisselende zijn catechisaties verzuimen of verzetten of alle bezoek, in tuchtzaken enz. maar aan de ouderlingen overlaten. Natuurlijk is daarmee lang niet alles gezegd. Men kan verder gaan, moet een zieke alle weken of om de veertien dagen worden bezocht, enz.

Dat zijn allemaal vragen, die niet in het algemeen te beantwoorden zijn, als er maar in elke

gemeente zekere regel is, zoodat de gemeente weet, wat ze van haar predikant mag verwachten en deze zelf weet, waaraan hij zich heeft te houden.

De gemeente moet bedenken, dat de predikant geen dienaar der gemeente, maar dienaar van Christus is. En als God den predikant bijzondere gaven geeft, zal hij ook daarmee hebben te weerkoren. Zeer zeker zóó, dat het werk in de gemeente geen schade lijdt. Maar toch ook wel zóó, dat allerlei arbeid, die nu eenmaal het best of yf wel uitsluitend door predikanten kan worden verricht, niet ongedaan blijve. De gemeente heeft ook te zorgen, dat de predikant geen bijverdiensten heeft te zoeken, gelijk ook weer een predikant (het zal wel zelden voorkomen, maar we zeggen het toch even) zijn levensstandaard niet zoo hoog mag opvoeren, dat hij in normale omstandigheden van een behoorlijk traktement niet kan bestaan. Bovenal de Denaar des Woords voele zich in de eerste plaats herder en leeraar en hegere God de dienen inzonderheid in den arbeid in de gemeente.

Beter dan eenig predikant kan een hoogleeraar op dit punt terechtwijzing bieden.

De eigen gemeente heeft natuurlijk het eerste en voornaamste recht op haar dienaar des Woords. Maar het zou een egoïstischen, een ongezonnen, een onverantwoordelijken toestand scheppen, indien de predikanten zich om al wat daarbuiten ligt, niet bekommerden. Wie eenig deel van zijn ambtelijk werk verwaarloost, behoort daarover bij de censura morem door den kerkeraad broederlijk te worden vermaand. Maar overigens mag het toch ook wel eens gewaardeerd, dat predikanten in plaats van een 8 uren werkdag, vaak een 13 of soms wel 16 uren maken. Materialistisch aangelegde zielen denken hierbij het eerst aan de bijverdiensten, die dit mogelijk den predikant oplevert. Ze moesten eens alles weten! Zij moesten eens weten hoe voor het honorarium, waarvoor een predikant dikwijls zijn nachtrust offert, een onderwijzer of leeraar, die privaattlessen geeft, een werkmans, die overuren maakt, misschien den neus zouden optrekken! Ze moesten eens weten, hoeveel „liefde”-arbeid daarbij is! Wie iets van reformatorische bezieling kent, dient het toe te juichen, dat onze predikanten zich geven willen. Tot ieder, of hij predikant zij of niet, komt in deze dagen de stem om buiten zijn eigenlijken arbeid ook te ijveren voor geestelijke verheffing van ons volk, voor ontwikkeling van het Gereformeerde leven. Niemand, die levenskracht heeft, verdroomt zijn vrijen tijd in de overigens zeer gezellige huiskamer of begrave zijn talenten onder het stof van luchtige conversatie!

In Geruchtmakende preek.

Over het voornaamste werk van den predikant, de preek, wordt in den regel te weinig gesproken. Men heeft het wel vaak over zijn manier van preeken, maar de inhoud maakt te zelden onderwerp van gesprek, en vooral van dagenlange meditatie uit. Dan moet er al iets heel bijzonders gebeuren. Ditmaal heeft echter Dr. Geelkerken met zijn predikatie over de „Machteloosheid en krachtontplooiing der kerk” tongen losgemaakt en handen naar de pen doen grijpen. Zijn preek mag geruchtmakend heeten. De secretaris van het moderamen van ons blad, Dr. Lindeboom, zal er in zijn kwaliteit van redacteur van „Noord Hollandsch Kerkblad” eenige artikelen over schrijven. Het eerste ervan verscheen. Zijn oordeel luidt:

Nu betwisten wij Dr. Geelkerken niet het recht, over de wenschelijkheid of noodzakelijkheid van zulk een „Getuigenis” anders te oordelen dan onze Generale Synode. Ook erkennen we ten volle zijn vrijheid, bezwaren in te brengen tegen den inhoud of den vorm ervan.

Maar dat hij gemeend heeft, het synodale stuk op deze wijze aan zijne critiek te moeten onderwerpen, lijkt ons in hooge mate bedenkelijk.

De kerkeraad van Amsterdam-Zuid had besloten, aan het verlangen der Synode te voldoen, en bepaalde, dat de voorlezing van het „Getuigenis” geschieden zou in de morgondiensten van 3 Oct. j. Dr. Geelkerken kweekte zich van deze opdracht, om, nadat Psalm 79:4 gezongen was, daarop onmiddellijk te laten volgen: „Geliefden! nu niet langer voor u staande als uitvoerder van een kerkeraadsbesluit of vervuller van synodale wenschen, maar alleen en uitsluitend als dienaar van Christus, die u Zijn woord, Zijn „getuigenis”, Gods Woord, gaat prediken, neem ik u als mijn tekst voor vanmorgen wat g vindt in het Evangelie naar Markus, het 9de hoofdstuk, het 2ste vers...”

Wat dunkt u van deze inleiding? Wat, van de tweelei tegenstelling, daarin gemaakt? Toegekomen aan zijne predikatie treedt Dr. Geelkerken „alleen en uitsluitend als dienaar van Christus” op, maar bij de voorlezing van het „Getuigenis” staat hij voor de gemeente „als uitvoerder van een kerkeraadsbesluit of vervuller van synodale wenschen”. En — als vreesde hij, dat deze tegenstelling nog niet voldoende zou zijn om den indruk van het voorgedragene weg te vagen — hij voegt er nog een tweede aan toe: voorgedragen werd het getuigenis onzer Synode, gepredikt zal worden het getuigenis van Christus! Indien de bezwaren van Dr. Geelkerken zoo groot en zoo vele waren, dat hij niet als Denaar van Christus het „Getuigenis” kon lezen — waarom dan niet aan zijn kerkeraad ontheffing verzocht van die taak? Een weigering om het kerkeraadsbesluit uit te voeren, zou hem naar 't ons voorkomt, meer hebben geëerd dan wat hij nu deed.

Aan de letter van het besluit heeft hij zich gehouden, maar tegen den geest ervan is hij vierkant ingegaan. Schijnbaar vervulde hij den wensch der Synode, maar metterdaad smeedde hij uit haar „Getuigenis” een wapen, waarmee hij zich keert tegen haar en tegen al onze kerken. De Synode doet tot de gemeente uitgaan een woord van broederlijke waarschuwing en opwekking, met het oog vooral op de vele gevaren, die zoowel de zuiverheid van hare belijdenis als de reinheid van haar wandel bedreigen, maar dit woord wordt door hem aanstands ontkracht, als zou het „jammerlijke eenzijdigheid” slechts een „halve waarheid” naar voren brengen, en door „het alleen maar aanwijzen van ketterijen en dwalingen en afwijkingen de gemeente slechts zenuwachtig maken, en de wereld, de menschheid niet helpen”.

„Och, och, wat zijn onze kerken toch machteloos, en wat maakt haar Synode een droevig figuur!”

Met dien indruk moet de gemeente huiswaarts gekeerd zijn!

Was dat de wensch der Synode? Was dat de bedoeling des Kerkeraads?

Ook Dr. Van der Linden ontwikkelt in de „Gereformeerde Kerkbode” voor 's Gravenhage tal van bezwaren.

De kansel werd ditmaal gebezigd niet om eenig, lijk de gemeente te leiden in de gracie weiden des Woords en haar vermanend, vertroostend, onder- richtend tegemoet te treden, maar... „de jammerlijke eenzijdigheid” van het Getuigenis in het licht te stellen. En terwijl de prediker dit deed, maakte hij zelve zich van 't begin tot het einde aan eenzijdigheid schuldig.

1e. Eenzijdigheid in zijn critiek. Ieder die het stuk leest zal het erkennen. Wee onzer — roept de prediker uit, wanneer we ons wijs maken, dat wat God de Heere van ons onscht alleen en uitsluitend is, „dat wij ons zelve onbetsmet bewaren van de wereld en van den geest, die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid”.

„Dat is — zegt hij — een gedeelte van de volle waarheid, de helft der waarheid, een halve waarheid”.

Had het Getuigenis dan niets anders te zeggen? Lees dan slechts even in 't zelfde verband, hoe het zich richt tot de Denaars des Woords en de Opzitters: om toch te verkondigen alom het recht des Heeren en de groote liefde Gods in Christus Jezus ons he- wezen”.

Had hier juist niet de volle nadruk op moeten gelegd?

2e. Eenzijdigheid niet minder in zijn prediking voor zoover ze dit bedoelde te wezen. Velen die hongerden naar het Woord zijn dien morgen huiswaarts kunnen gaan met de vraag: Wat hebben wij nu voor een prediking gehad? Het voorgedragen Getuigenis hebben we niet zoo aanstands in ons kunnen opnemen en nu hebben we van onzen leeraar gehoord, dat het maar een „halve waarheid” bevat en hij heeft er nog wel bij- gevoegd: „Niets is bedenkelijker en gevaarlijker dan zulk een waarheid”. Wat hebben we dan aan zoo'n Getuigenis? Waarom niet gebracht een volle preek, een rijke waarheid in steed van die al heel weinig doeltreffende critiek?

Schrieffritiek willen we niet. Maar deze, die de prediking des Woords terzijde dringt liefst ook niet. En hiermede kom ik aan mijn laatste opmerking.

3e. Eenzijdigheid in heeldit optreden. Dr. Geelkerken had zijn predikatie niet mogen doen dienen voor zijn critiek. Om tweeërlei reden niet.

Ten eerste is de vraag gewettigd, of critiek hier noodzakelijk is. Allicht zijn er aanmerkingen, zonder dat men ze daarom aanstands wereldkundig maakt.

In dezen tijd, waarin menigeen, die zelfs de kinderschoenen nog niet geheel ontwassen is, aanstands met critiek geroed is, geldt met nadruk de vraag of de voorgangers niet zeer spaarzaamlijk er mee hebben te zijn bovenal in 't midden der gemeente. En ten 2de meende men in gemoede — wie zal de motieven kennen? — deze critiek niet te moeten achterhouden, dan ware er waarlijk wel een betere weg geweest.

Maar in 't midden der gemeente het eenparig Getuigenis der Synode, dat ernstige vermaning en waarschuwing bedoelt — gun mij het leelijke woord — „af te kammen”, erger, het voor te stellen, of de waarheid er zoek in is, dit acht ik beneden critiek.

Stellig is hierover nog niet het laatste woord gesproken en geschreven.

HEPP.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Viertal te:

Delft, K. v. Anken te Wildervank, T. J. Hagen te N-Pekela, B. A. Knoppers te Almelo, en Dr S. O. Los, tijd. te 's-Gravenhage.

Tweetal te:

Meliskerke, A. J. de Boer te Garrelswaer en H. Brinkman te Westerlee (Gron).

Beroepen te:

Beilen, J. v. d. Meulen te Schoonoord.
Banschoten en Spakenburg (R), W. L. Mijl te Kollum.
Glanbrug, Joh. Kwak te Culemborg.
Hallum, J. v. d. Meulen te Schoonoord.
Hollum (Ameland), A. J. Bouma, cand. te Middelburg.
Oenkerk, H. P. M. G. de Walle te Zaanslag.
Oudega (W.), B. Roorda te Brousum.
Oudekerk a. d. IJssel, A. J. Bouma, cand. te Middelburg.
Overschie, G. J. v. d. Boom te Pansens.